

ВЕЩИТЕ ЛИЦА В БЪЛГАРИЯ – ЕТИЧНИ СТАНДАРТИ И МЕХАНИЗМИ ЗА КОНТРОЛ В ЪРХУ ТЯХНАТА ДЕЙНОСТ

ПОНЯТИЕ ЗА ВЕЩО ЛИЦЕ. РОЛЯ И ЗНАЧЕНИЕ НА ЕКСПЕРТНОТО **ЗАКЛЮЧЕНИЕ**

Дефиниция на понятието вещи лица в българското законодателство се съдържа в **Наредба** 1/16.01.2008г. за вписването, квалификацията и възнагражденията на **вещите лица**.

(Това е действащата нормативна уредба към момента на изготвяне на Помагалото. Предстои цитираната Наредба да бъде заменена с Наредба на Министъра на правосъдието. С

оглед тази предстояща промяна в нормативната уредба по натакък в изложението ще посочваме само Наредбата)

*Вещо лице е експерт със специални знания и умения, който се назначава от орган на съдебната власт или на досъдебното производство от списък на специалисти, утвърдени за вещи лица, по ред съгласно Закона за съдебната власт*¹

При

необходимост за вещо лице може да се назначи и специалист, който не е включен в списъците.

Съобразно етапа, в който се намира едно съдебно производство, като вещо лице може да Ви назначи орган на съда, прокуратурата или следствието, всички от които са в системата на съдебна власт, или орган на МВР. За целите на настоящото помагало ще бъдат представени конкретно правилата за работа на вещото лице със съда. Много от правилата обаче са приложими и когато възложителят на експертизата е някой от другите органи.

Основната характеристика, за да бъде един гражданин вещо лице е той да притежава специални знания и умения, и да има задълбочени познания в определена област на науката, изкуството, занаятите или други, като посредством използването на тези знания да може да отговори на конкретни въпроси, поставяни в един съдебен процес.

За да бъде един специалист вещо лице и за да бъде включен в списъка на вещите лица, които се изготвят към всеки съдебен район, той **следва да отговаря на**

следните условия

:

да е дееспособен т.е да може ръководи действията си и постъпките си и да носи отговорност за тях;

да притежава специални научни знания в областта на определена област от човешкото познание;

да има най-малко 5 години стаж по специалността;

да не е осъждан за престъпление от общ характер;

да не е лишен от право да упражнява професия или дейност;

да не осъществява функции по правораздаване в системата на съдебната власт;

да има разрешение за постоянно пребиваване в страна, ако е чужд гражданин;

Важно е да знаете, че ако сте специалист в определена област на познанието, на науката, изкуството или занаятите, може да бъдете назначен за вещо лице, макар да не сте включен в списъка на съда. Всеки път когато, за да отговори на определени въпроси от

значение за правилното изясняване на фактите и обстоятелствата по конкретното дело, са необходими специални знания, съдът назначава вещо лице. Когато в списъците с вещи лица

няма специалист от съответната област на познанието, съдът търси съдействието на научни институти, учебни заведения, държавни учреждения, съсловни организации и други, а те посочват свой работник или служител, когото считат за компетентен да извърши експертизата. В този случай, за да бъдете назначен за вещо лице по дадено дело, е необходимо и Вашето съгласие.

В различните съдебни системи ролята на вещото лице е различна. В някои системи, например американската, е позната т.нар „частна експертиза“. При нея всяка страна ангажира експерти по свой избор и представя техните заключения на съда, който преценява на кого да даде вяра. Ролята на експерта в този случай е да подреши тезата на страната, която го е ангажирала. Недостатъкът на системата е, че по-силната икономически страна може да ангажира повече специалисти и на по-високо ниво. В българската правна система, напротив, експертите са помощници само на съда. Те изготвят техните заключения на база своите специални познания и съвест, като не помагат на никоя от страните, а са равно отдалечени от тях. Задачата им е да разяснят значението на понятията, процесите и закономерностите в своята експертна област, без да решават спора.

Никога не забравяйте, че работата като вещо лице е изключително отговорна. Въз основа на заключенията, които Ви дават, отговаряйки на поставените от съда задачи и въпроси, ще бъдат решавани човешки съдби. Даването на невярно или пристрастно заключение е престъпление.

Вещото лице трябва да познава отлично новостите в съответната област, непрекъснато да се усъвършенства и развива. Ако искате да имате още една причина, за да не спирате да се усъвършенствате, да повишавате професионалната си квалификация, работата като вещо лице определено ще Ви мотивира да го правите.

Работата като вещо лице трябва да можете да съчетавате с другата си работа. За да отговорите на въпросите, които Ви поставя съда, трябва да можете да отделите достатъчно

време, за да отидете и извършите проверка на място, да направите оглед, задълбочено да проучите материалите по делото и изготвите писмено заключение. Освен това трябва да

можете да се явите в открито съдебно заседание т.е да отсъствате от работа, за да потвърдите писменото заключение, да отговорите на допълнително поставените въпроси.

Работодателят

Ви е длъжен да Ви освободи, за да се явите в съдебно заседание, където да потвърдите и ако е

необходимо да допълните изготвеното от Вас писмено заключение. Представянето на призовка от съда, че сте назначен за вещо лице и трябва да се явите в съда, е достатъчно

основание за освобождаването Ви от работа за деня

, посочен в призовката. Следва да имате

предвид, че ако работите на трудово и служебно правоотношение, не е коректно да използвате

работното си време и ресурсите на работодателя, за да подготвите експертно заключение.

Същевременно, трябва да имате предвид, че включването Ви в списъка на вещите лица не Ви гарантира определена заетост за определен период от време, т.е сигурен доход. Натоварването Ви като вещо лице може да се окаже изключително неравномерно по различни причини

-

напр. в списъка има много експерти от същата област, страните посочват и съдът назначава експерт, в чиято компетентност са се убедили или просто при назначаване експерт на случаен принцип

-

не се пада Вашето име. Обратно, възможно е да бъдете назначен по няколко дела едновременно. Вие обаче

не можете

да „подбирате“ делата, по които да работите.

Недопустим е безпричинен отказ да извършите експертно заключение, когато това Ви е възложено.

CC [Program for the development of the judicial system](#) .